

Atiduok Tėvynei, ką privalai!

L A I S V Ė S

B A L S A S

LLKS Ž E M A I Č I Ų Apygardos ORGANAS

Nr. 6 (164)

1953 m. birželio mėn. 20 d.

Eina 9-ji metai

BIRŽELĮ PRISIMINUS

Kiekvienas šios žemės gyvis, mažiausias augalas ar daiktas turi teisę egzistuoti pasauly, pajusti savo vertę, būti peikiamu ar giriamu. Kiekviena tauta turi teisę būti laisva, nepriklausoma, savarankiška, skintis kelius į spindinčias viršūnes. O ką jau kalbėti apie paskirą individą!? Juk žmogus, tai tobuliausia šios žemės būtybė, paties Dievo apdovanota protu ir gabumais. Jo sielos gelmės neišmatuojamos ir nepasiekiamos, ir į jas, lyg į šventovę, niekas negali brautis. To nuo seniausių amžių siekė latvis, estas, ukrainas, lenkas, anglas, amerikietis, džiunglių gyventojas negras, tamochauku savo laisvę ir lygybę gynė indėnas; to siekė ir lietuviai, to siekė visa Lietuva...

Tik, deja, ne visiems tenka išsaugoti nepalietas sielas. Pasitaiko, kad ten įsibrauna svetimi, sunaikina, purvynan sumina visa tai, kas kilnu ir šventa.

Žinoma, šiandien gali dauguma prieštarauti ir įrodinėti sielos neliečiamybę. Tai daugiau negu kvaila. Palmkime pavyzdžiui kad ir save, tai yra tokius lietuvius, kurie Tėvynės gerovei dirba ne dėl pinigų maišelio, ne dėl asmeninės garbės, bet iš idėjos. Juk švenčiausias dalykas, neatskiriamai susijęs su siela, mums buvo laisvė. O kur šiandien ji? Tad kas šiandien gali kalbėti apie sielos neliečiamybę?

Nežinia, gal Lietuvai tokį sunkų likimą lėmė nats Kurėjas, o gal ji tiek daug prasikalto, kad neša vergiją po vergijos, kančią po kančios. Baltijos pajūry prisiglaudusi, ji liko perėjimo taku dviejų milžinų -- Rusijos ir Vokietijos. Draskėsi ja du gobšus valdovai, kaip šunys nepalūgtu kaulu, kortų ka ladėje mėčiojo: „Gal man, o gal man?..“ Tik gaila... ir abuom tėjo, ir abuom nę...

Šiandien Lietuvoje birželis. Birželis toks pat gražus, kaip ir visi birželiai. Tačiau, tur būt, niekada, kol Lietuvoje bus nors vienas lietuvis, nepamiršiu, 1944 metų birželio.

Rodos, saulė nusileido tą vakarą tokia pat staisti, debesyse išsimaudžiusi, taip pat lietuvis, ramiomis akimis žvelgė į saulę lydi ir palengvėjusia širdimi klausėsi patrankų dundėjimo vakaruose.

Bet ką pamatė išaušęs rytmetis? Nuo pirmo iki paskutinio lapo pervertęs tautų istorijas lerasi baisesnių faktų, baisėsio persekiojimo, teroro, žudynių.

Miestelių gatvėmis zujo gaujos mongolų, žydų ir pačių lietuvių -- kolonistų. Užė mašinos. Per daug klaukus buvosusi gaudyti tame žmonių kūnų ir dejavimų mišinyje. Vienur klykė kūdikis, atplėštas nuo motinos, žmona atskirta nuo vyro, kitur gulėjo žilą, kruviną galvą senukas, nenorėjęs peržengti gimto namo slenksčio. O mašinos vis užė ir užė, vis važiavo vežimai iš kaimų, vis tempė mongolai pusiau mirusius žmones. Ir toje baisioje tragedijoje lietuvis lekartojo seniai išmokyta malda: „Žeme, tu šventa, tu brangi, tu išnešiojai, užauginai mane, tu ir priglauk mane...“

...Riedėjo aklinais žekanti vagonai į nuo seno lietuviui žino mą speigų ir katoigos žemę -- Sibirą. Vėžė vaikus atskirtus nuo tėvų, žmonas nuo vyrų, brolius nuo seserų. Kauno, Šiaulių, Tauragės ir kitose geležinkelio stotyse išmesdavo negyvus, iš bado mirusius arba užtroškusius lavonus. Ar daug jų nepasiekė ledinį Sibirą?.. O ir pasiekusieji neilgai tegyveno...

Ar pajėgtų kas užmiršti Raimūnų miškelio žudynes, brolius ir seseris išbadytomis alimis, nudeginta oda, sulaužytais kaukais? Ne, neišskačiuosi šiandien tu kaninimo bado, o ir baisu juos skaičiuoti žmogui, trinčiam žmogišką širdį ir jausmus. Metų metai praeis, išmirs kartų kartos, tik pasiliks Raimūnų miškelio įvykio budelių žydo Šernė, lietuvių Rociaus, Baliuškaitės, Žalimo, Žutauto, Valiušio pavaidės, tik lietus ir sniegas niekada nenuplaus kruvinos žemės.

Šiandien nuo tų įvykių mus jau skiria trylikos metų laikotarpis. Lietuva, iškentusi vokiečių okupaciją, vėl po raudonu batą. Ne kartą „išvačiuotojai“ jau tūmė Sibiran, gal tik kiek įvelnesne forma negu 1944 metais, ne kartą degino gyvus žmones sodybose. Lietuvio nepalaužti!

Tegul mūsų žudikams tiks į pačių pasakylas posakis:

—Kraujas už kraują, mirtis už mirtį!

Lietuvis, pakilęs žiūbutinei kovai, tol nepadės ginklo, kol
ners vienas raudonašis piratas mindžios mūsų žemę.

Po ano birželio rusai buvo nublokšti. Tikėjime, ir šis bus
toks pat. Vilties tikrai, tikėjimo į Visagalį, meilės savo Tėvy
nei ir laisvei. Kaip po audros nutyla griaustinis ir nebeblykčio-
ja žaibai, taip vergijos pančius nutraukusi kelsis gyventi Lietuva

A U Š R E

KALINIO SKUNDAŠ

Aš pievoj bandą margąją dabojau,
Raliodams jauną dainą rageliu...
Tik nežinojau, Dieve mano, nežinojau,
Kokius man tavo pirštas nuženklino kelius.

Aš, būdavo, save sapnuoju kari
Kėstučio armijos. Ant žirgo linksmas sau lekiu
Namoliai, priešui daug nuostolio pridaręs,
Saviškių aplankyt, pažįstamų, draugų.

Aš, būdavo, sapnuoju pilį Gedimino, —
Kaip vadas bokštan trispalvę aš keliu,
Karių minia, kalnų pušynai ir visas miestas iškilmingai
tyli,

Viena Vilnelė skuba tik pliuskenimu tyliu.

Aš daugel sapnavau ir daugel ką svajojau,
Ir visa tai tikėjau tikėjimu giliu...

Bet nežinojau, mano Dievė, nežinojau,
Kokius man tavo pirštas nuženklino kelius.

Nesapnavau, kad aš stiprus ir jaunas.
Širdim jėgų, kaip sakalo sparnuos, pilna
Pelysiu čia, kai mano broliai kaunaš,
Trunysiu čia, kai man skirti laukai, kalnai.

Pelysiu čia, kai kardas nešveistas rūdyja,
Kai žirgas žvengia vienišas dienom, naktim,
Kai priešas mano žemę tartum vilkas avinėlių ryja
Ir geria josios kraują, ir drasko širdį jos iltim.

Aš daugel sapnavau ir daugel ką svajojau,
Raliodams jauną dainą prie bandos.
Tik nežinojau, nežinojau, nežinojau,
Ką tavo, Dieve, pirštas mano keliui duos.

L I E P A

Šiandieninė mokytojo pareiga

Jeigu sodininkas nori išauginti gražų, dailų medelį, jis jį rūpestingai prižiūri, genėja jo šakutes, purena žemę, laisto. Jeigu mergaitė nori, kad jos darželis žavėtų, patrauktų praeivio akį, ji ravi piktžoles, su meile ir pasišventimu rūpinasi savo gėlytėmis.

Puikūs mūsų medeliai! Mes gėrimės jų žiedais, pavėsiu, vaisiais. Gražios mūsų darželių, pievų, miškų gėlės, bet ar ne gražesnė už viską žmogaus siela, ši kvepianti, dieviška, paties Kurėjo panašumu paženklinta gėlė? Ar nereikia ir jai rūpestingos, švelnios globos? Tačiau šiandien niekas jos nesistengia iškelti virš gyvenimo purvo, gaivinti, palaikyti joje rusenančią nemirtingumo kibirkštį, bet, priešingai, kiek piktžolių ją šiandien smelkia, kiek rankų tiesiasi ją išrauti ir išmesti į šiukšlyną!

Bolševikai žino, kad aršesnis už bombas, ginklus, jų priešas yra kilni, nerami žmogaus siela, kuri negali sutikti su tuo, kad pasauly viešpatautų niekšybė, chaosas, priespauda, kuri, kaip žiedas, stiepiasi į saulę, į laisvę, kuri niekada nesutiks su jų grobuoniškais planais, todėl jie stengiasi, išplėšę žmogaus sielą, paversti ją sausų mechanizmu, akiai pildančiu visas jų užgaidas. Ir šiam tikslui kaip įrankį jie pasirinko mokytoją. Mokytojas, jų akimis žiūrint, yra tas veiksnys, kuris turi užmušti vaiko sieloje slypinčius žmoniškumo pradus, kuris turi paruošti būsimuosius komjaunuolius, išdavikus, savo krašto ir savųjų brolių budelius. Mokytojas bolševikams yra ta figūra, kuri turi žmogaus sieloje „pastatyti komunizmą“, kuri turi iš pagrindų performuoti jaunosios kartos psichologiją. Bet, kad mokytojas sugebėtų auklėti kitus, jis pats turi būti atitinkamai išsiauklėjęs. Tam tikslui bolševikai priperėjo visokiausio plauko politratelių, kur, prievarta susivarengę inteligentiją, stengiasi pripumpuoti savos dvasios. Bet veltui! Tiesa, miestuose, iš dalies ir kaimuose, jau pavyko jiems patraukti į savo pusę tam tikrą inteligentijos dalį, tačiau dauguma dar tebėra ištikima savo lietuviškosioms tradicijoms. Ir ta dauguma, būdama ap-raizgyta įvairiausių seklių, šnipų tinklu, turi atlaikyti didžiausią moralinį spaudimą. Ji turi išlaikyti mokinių sielose lietuviškumo kibirkštį, kibirkštį mėlės savo kraštui, papročiams.

ir religijai. Ir nuo to, kaip mūsų mokytojai sugebės įvykdyti šį savo uždavinį, priklausys tolimesnė mūsų tautos ateitis, nes jaunimas — tautos pagrindas.

Daugelis, žinoma, pasakys, jog tai neįmanomas darbas. Ne! Reikia tik drąsos, pasišventimo. Jauno vaiko siela dar nėra pasiekusi tos niekšybės taško, kad jis eitų ir skųstų savo mokytoją. Žinoma, to visiškai užginčyti negalima, — pasitaiko įvairių faktų. Svarbiausias šių dienų mokytojo metodas — gilus žmoniškumas, mokėjimas įsiskverbti į vaiko sielos kampelius, išanalizuoti tos mažutės sielos geras ir blogas savybes. O turint visus šiuos duomenis — darbo eiga išplaukia savaime.

Tikras mokytojas — patriotas turi visur ir visada būti pavyzdžiu. Ar tai mokykloje, ar už mokyklos ribų, jis turi būti vienodai švelnus ir rūpestingas savo mokiniui, nusistatęs, tvirtas ir nepalaužiamas savo įsitikinimuose, tautiškume. Tik tokiu žmogumi, į kurio rankas suduš priešas smurtas ir neapykanta, kuris nelinks nuo puolimos propagandos vėjo, vaikas tikės ir seks. O tada lengva suformuoti ir jo charakterį.

Šiandien visiems žinoma, kad tikrojo lietuvio — mokytojo uždavinys sunkus ir pavojingas. Tačiau ar verta gailėtis savęs, kai prieš akis toks didis ir kilnus tikslas, dėl kurio išlietas tukstančių kraujas?!

Mielas mokytoju! Nebūk jauno žmogaus sielos budeliu. Nepalūžk pats, ir nenuodyk kitų. Auklėk ne savo Tėvynės išdaviką, o patriotą. Už šį sunkų darbą tau bus atlygiata laisvė.

PRT. PSK. D A R I U S

KAIP NEMYLĖTI

Aukštai matyt dangaus žydrynė,
O čia — žemelė kruvina.

Nors rusai batais ją sumynė, —
Ji man brangi, ji man miela.

Ši žemė — Lietuva manoji.

Ši žemė man brangi, sąvą.

Šiai žemei viską paaukoji

Ir dirbi jai visa siela.

Ir kaip gi nemylėt Tėvynės,

Šalės Lietuvos brangios,

Kad laisvas čia esi užgimes,

Kad laisvės aužes t. laukios.

Nors ruso priespauda sunkiausia
Sukaustė tautą grandine,
Tačiau ši vergija balsiausia,
Pranyks su laisvės aušrine.

Aukštai — plati dangaus žydrynė,
O čia — žemelė kruvina.
Kaip nemylėt tavęs, Tėvyne,
Tavęs, manoji Lietuva?!

PRT. R I M A S

T R E M T I N E I

Siaudžia vėtra pikta
Kazachstano laukuos,
Vėtra nubraukia ašarą tyrą.
Sniego daug prisnigta,
Ir tavuose plaukuos
Žvilga snaigės tarytum safyrai.
Sudejuos kai kada
Gudžiai gudžiai pušis,
Nusijuoks patekėjus aušrinė.
Ir tylia kaskada,
Vėtrai staugiant, atskris
Girių kvapas iš tavo Tėvynės.
Nepaklausi už ką
Tos grandinės vergų
Tau lig kapo šiandien atiteko.
Kryžių deda ranka...
—Dieve, laiminki tu
Brolių — didvyrių kruviną taką...
Susapnuosi tu gal
Žalią girą tenai —
Mylimoj Lietuvoj... partizaną...
Noris skristi, kaip gal,
Skristi aro sparnais
Į sumindžiotą gimtąją žemę.
Staugia vėtra pikta
Kazachstano laukuos...
Sūrios ašaros žemėsna byra...
Sniego daug prisnigta,
Ir tavuose plaukuos
Žvilga snaigės tarytum safyrai.

L I N K S M U I E

ALYVOMS ŽYDINT

Žemėje pavasaris. Iš kažkur toli toli vėjas atneša šiltas oro sroves. Sužaliavę laukai kiekvieną dieną savo rūbą papuošia tukstančiais naujų, įvairiaspalvių žiedų. Kiekvienas „ku-ku“, kiekvienas išsiskleidęs naujas žiedlapis verčia nenugalimai mylėti pavasarį, verčia žmogų pagalvoti: „O vistiek gera žemėje gyventi!“

Gražus gegužio vakaras. Rima sėdėjo viena už jau prasiskleidusio alyvų krūmo ir, kažką tai galvodama, niūniavo: „O laisve brangiausia, alyvom sužydėk“. Jos juodos akys buvo išmeigtos į siaurą, tamsėjantį takelį, o mintys skrido, skrido... „Nejaugi neateis? — kankino ją mintis. — Juk jis žadėjo... Ne, Vytukas niekada neapgavo dar jos, neapgaus ir šiandien“. Ji nusiskynė pražydušios alyvos šaką, ir akys nukrypo ieškoti laimės. Mintys sukosi apie Vytuką, apie tolimesnį jo pasirinkto gyvenimo kelią. Taip, jis išeis. O gal išėjęs... negrįš. Ši mintis ją baisiai sukrėtė. Ji dabar pajuto, kad netekti jo būtų labai labai sunku.

Ji valandėlę sustingo. Nė nepamatė iš kur atsirado tas, aplekui ji dabar galvojo ir kuris jai buvo toks brangus. „Rimut, tu tikriausiai jau ir pyksti, bet aš, mieloji, negalėjau. Ir dabar čia atėjau tik porai minučių, nes manęs jau laukia. Kas — tu žinai“. „Žinau“, — pajutusi atsisveikinimo nuotaiką sukuždėjo Rima, o ant jos blakstienų suspindėjo kažkas blizgančio, skaidraus. Šią valandą buvo sunku. Ji jautė, kad šis vakaras turi nulemti visą jos gyvenimą, laimę, kad ji yra priversta kalbėti: „Vytuli, eik. Tu visad prisimink, kad čia pasilikusi aš dirbsiu kiek jėgos leis tam pačiam tikslui kuriam tu išeini ir išsineši savo jaunystę, o, gal būt, ir gyvybę. Na, o kada susitikime?“ — paklausė ji, nenorėdama jo trukdyti ir pokalbį priartinti prie galo. Nes žinojo, kad jis labai skuba. Vytutas buvo susikaupęs. Jį slėgė ką tik įvykusi scena atsisveikinant su motina, o čia vėl... „Nežinau“. Vytas priėjo

prie Rimos, apkabinę ją savo tvirtom, dvidešimt dviejų metų jaunuolio rankom, pajuto iš jos juodų akių besiveržiančius ašarų krikštolus ir, norėdamas sušvelninti atsiskyrimą, prisivertęs šypsotis, pasakė: „O ką, Rimut, jeigu mes laisvės ry tą vėl čia, po šituo alyvų krūmu susitiktumėm?“ Jam reikėjo eiti. Paskutinės sekundės. „Tegul Dievas padeda tau. Aš irgi, Vytautai, tau ir Tėvynei gėdos nepadarysiu. O tu kovok ir žinok — viena širdis čia plaka dėl tavęs ir maldos už tave Aukščiausiąjį pasieks“, — ji pacitavo kažkieno pasakytus žodžius. Saulė nusileido. Alyvų krūmas ir dvi po juo esančios figūros jau skendo vakaro tamsoje. „Tikėk, parnešiu tau laisvę, kartu su alyvų žiedais“, — pasakęs paskutinius žodžius, Vytautas nužingsniavo siauručiu takeliu.

* * *

Vytauto būvis pasikeitė. Anksčiau jis irgi kovojo, bet ta kova buvo vedama gyvenant tarpe visų žmonių, laisvai vaikščiojanti iš vienos vietos į kitą — jis buvo ryšininkas. Jo tėvai — Saulėnai ir viena mažytė sesutė Dalia taip pat padėjo jam. Dalia praeidavo pro rusų gaujas, pranešdavo partizanams tai, ką liepdavo Vytautas. Motina partizanams buvo, pilna to žodžio prasme, motina. Tėvas? Tėvas irgi neblogas, tačiau jame Vytautas kas kart vis labiau išsiurėjo neapykantes, baimės, atšalimo nuo maldos žymes. O vieną kartą, kada Vytautas turėjo rizikuoti savo gyvybe, norėdamas išgelbėti partizanus, tėvas aštriai pasakė: „Vytuk, užbaik vieną sykį. Žinok, tėvas tau nepritaria“. „Tėve, nejaugi? Nejaugi tu tai pasakei? Ar aš neklystu? Aš maniau, kad turiu tėvą lietuvį, kuriam rūpi sava Tėvynė ir nekaltai liejamas jos vaikų kraujas“. „Užbaik, padauža! Aš neapkenčiu visų tų tavo ryšių“. Vytautas įjutė, kad jo veidą užplūdo karšta kraujo srovė, kad kumštys gniaužėsi iki skausmo. Jis būtų tada kažką padaręs tėvui, jeigu ne staiga šokusi į galvą mintis, kad jis sūnus, o prieš jį stovi tėvas, prieš kurį pakelti ranką — nusikalsti įstatymui. Vytautas dabar sieloje pajuto didžiausią atstumą, kuris skyrė jį nuo tėvo. Iš pačių minties gelmių jam laiku atsirado patys tinkamiausi žodžiai: „Neturiu tėvo“. Ir iš tiesų, pirmąkart, gero tėvo, jis jau nebeturėjo. Turėjo tik pardavusį MVD patį save, pardavusį savo Tėvynę, išdavusį šventą paslaptį — Vytauto ir Rimos ryšininkystę kažkokia žmogysta, kuriam jau jokių būdu netiko tas švelnus, meile ir rūpesčiu dvelkiantis tėvo vardas. Vytautas apie išdavystę nežinojo, bet retai kada klystęs dvidešimtmetis nujautė ties juomi lei.

džiantis nelaimėi. Dabar jis prisiminė visus tėvo niurzgėjimus, visus neatsargiai pasakytus žodžius ir suprato, kad pasilikti namuose tas pats, kas ryt atsidurti tarp keturių kameros sienų ir būti enkavedistų įslutimo įsilejimo auka. Kaip šiuo atveju daryti, abejojti nebuvo ko: išeis partizanauti. Ir jis išėjo. Išėjo į kovą už Tėvynės laisvę, už Dievą. Priesaikos metu, tariant garbingus jos žodžius „Tepadeda man Viešpats Dievas mano darbuose Tėvynei Lietuvai“, jo kumštis tvirtai tvirtai susigniaužė.

* * *

Prie MVD artėjo Vytauto tėvas. Jo veidas buvo išbalęs, išlindęs iš po kepurės žilų plaukų kuodas nemaloniai kuteno smilkinį, o vėjas, gegutės „ku-ku“ ir kiekvieno medelio lapų virpėjimas jam vienu galingu balsu šaukė: „Išdavikas!“

„Ką dabar pasakysiu, ką dabar pasakysiu? Na ir žioplys aš, kaip ir visada. Reikėjo čia leptelti tuos kelis žodžius, o rytoj būtų buvę viskas gatava“. Jis gerai žinojo, kad ryt naktį pas Vytautą turėjo ateiti aštuoni partizanai, kad turėjo ateiti Rima, kad, dar jiems besikalbant, turėjo atvažiuoti 14 mašinų enkavedistų, kad Vytautą jis, tėvas, būtų sulaikęs ir neleides bėgti, kad nenušautų (to tėvo širdis negalėjo prileisti), o vėliau perdavęs MVD, kur būtų ištaręs apie visus kitus būrius, visas jam, kaip ryšininkui, patikėtas paslaptis. Tačiau šis planas žlugo. Ir ką, ką jis dabar pasakys tam išdžiuvėliui, ilgam, gyslotu veidu majorui? Kuri kokių naujų planus jau nebebuvo kada. Pažįstamas mūrinis namas... niūrus kambarys. „Na, ką, tėvuk, šiandien tu neturėjai ateiti. Gal kas nors naujo pas tėvę?“ -- klausia majoras senį, spausdamas jo drebančią ranką. „Blogos naujienos, majore. Pabėgo sūnus. Mūsų ryt dienos planas griuvo. Aš kažkaip blogai sūnui išsitariau...“ „Ach senas velne, ką tu padarei!“ -- puolė majoras senį Saulėną išsprogusiom akim. Pamėlynavusiame, gyslotame veide išsiniu šė kelios raudonos dėmės. Keli smūgiai į veidą, kelis kartus ba tu kur pakliuvo...

Po kurio laiko tas pats majoras pakilo su šypsena veide, užvertė bylą ir, paspaudęs Saulėnui ranką, palinkėjo sėkmės naujo plano vykdyme.

* * *

„Mano Dalyčiuke, na ir pasiilgau aš tavęs, dukrele. O ką, gal tu saldainiukų norėtum? Ko tu vis tokia nusiminusi,

susimasčiusi? Gal tu nesveikuoji, gal tu ko nori? Sakyk, tavo tėvas geras, visko tau duos", — glamonėjo senis savo dukrą.

Mergaitės šviesus veidelis jau kelios dienos liko išblyškęs, nebebuvo jame pirmakščio žvalumo, linksmumo, — pasidarė maža suaugėle. Jos pilkos akys židrejo lindnai, o retkarčiais jose blizgėjo skaidrūs ašarų lašeliai.

„Tėveli, aš Vytuko pasiilgau... Buk geras, vesk mane pas jį", — prašė glausdamos prie tėvo, nejausdama jo klautos, mažoji Dalia. „Na. Daryt, nėra čia ko nuziminti, juk Vytukas ateis. Negi jis gali užmiršti mus, Rimą?" — suka aplink reikalą kalbą Saulėnas. „Ne, tėveli, greitai neateis. Aš girdėjau, kad Vytukas mamytei sakė, kad čia jam ateiti negalima, kad jis esąs keleivis be namų, taip tiesiog ir pasakė: „Keleivis be namų". „Na, ir negi jis nežadėjo ateiti?" „Pas mus nežadėjo". „Tai gal tu žinai, gal kur kitur žadėjo kada ateiti? Pasakyk, tada mes abu nueisime ir pasimatysime su juo". — gundė senas žaltys dukrą. Čia Dalia pagavo toks noras matyti broį, kad ji, užmiršusi visas priesaikas nesakyti niekam, greitai pradėjo samprotauti: „Juk Vytukas nuo tėvelio nieko neslėpdavo? — Ne! Jis mylėjo jį? — Mylėjo! Tai kodėl tėvui negalima pasakyti? Aišku, kad galima. Ir kaip bus smagu susitikti!" „Tėveli, Vytautas žadėjo per sekmynes ateiti pas Rimą". Saulėnui to užteko... Iki sekminių trys savaitės... „Botinai ir mes nueisim ten, susitiksim Vytuką", — kažkaip jau šalčiau, be tokios meilės pratarė tėvas Daliai ir, nukėlęs ją nuo kelių, išėjo. Čia Dalia kažkas supurtė. Kodėl tėvas taip staiga pasikeitė? Kodėl jis nenudžiugo sužinojęs, kad greit pasimatys su sūnum, bet vietoj to apsirengė ir kažkur išėjo. Mažoj Dalios širdelėj kažkas skaudžiai skaudžiai sugėlė, o pilkos didelės akys mirkčiojo nuo byrančių ašarų. Ji verkė, verkė, verkė...

* * *

Vytauto gyvenimas slinko be ypatingų atsitikimų. Su kovos broliais jį surišo ne tik bendras tikslas — kovoti už laisvę, bet taip pat stiprūs asmeniniai tarpusavio ryšiai. Kiekvienam jis buvo mielas, artimas, malonus. Susigyveno su laisvėje gyvenančiomis šeimomis. Kur pasisukdavo Vytautas — nudžiūdavo nuo skruostų mažiems vaikams ašaros, nusiramindavo lietuvis, bevaitojas po sunkiausią ruso leteną. Vytautas pažadindavo jame kovos viltį, sugniauždavo jo kumštį nelaimės kaltininkui, Tėvynės pavergėjui — rusui. Vytautas

buvo linksmo būdo. Ten, kur vyraudavo slegianti liudiesio nuo taika, kur žmonės buvo irzlūs patys sau, jis surasdavo atitinkamą žodį, šposą, dainą. Kaip kad sakoma, Vytautas buvo toks žmogus, kuris nuo kiekvieno, jam ir nežinomo žmogaus širdies, turėjo raktą. Dažnai Vytautas prisimindavo savo namus, mažąją Dalia, motiną... ir tą, kuriai davė pažadą... „Tikėk, parnešiu tau laisvę, kartu su alyvų žiedais“. Jis žinojo, kad jau alyvos greit pražys, kad jis per Sekmines sutiks Rimą. Tačiau laisvė? Ties ja dar stovėjo didelis didelis klausukas. Ech laisve, laisve, ar yra kas nors pasaulyje brangesnio už tavę!? Parneš Vytautas, tikrai parneš laisvę, tik gal ne šiemet alyvom žydint, gal ne kitą metą, bet jis parneš!

* * *
Šeštadienis prieš Sekmines. Rima grįžo iš vieno partizanų dalinio, parsinešdama perdavimui spaudos ir raštų.

Taip, jau beveik visi metai prabėgo, kai Vytautas išėjo partizanauti... pražydo ir alyvos, o laisvė?! „Tikėk, parnešiu tau laisvę, kartu su alyvų žiedais“... O ką jis pasakys jai šian dien!? Ne, Rima jo nė neklaus, ji pati puikiai viską žino. Ech, kad tik greičiau tų vakaras! Rima susitvarkė, pasiruošė.

* * *
Kažkas pasibeldė. Rimos širdis suplakė greičiau, gyviau. „Jie, jie“, — šnabždėjo ji sau, skubėdama įsileisti taip mielus svečius. Ir neapsiriko — buvo jie. Rimos juodos akys blykčiojo tamsoje, ieškojo Vytauto, bet jo, o varge, nebuvo. Ilgai bijoti neteko, — po keletos nerimo sekundžių pasirodė Vytautas su didele puokšte alyvų. „Rima...“, „Vytuk...“ „Ši kartą dar ne laisvė, o tik vienos alyvos, bet laisvė bus, bus!“ „Aš tikiu ir laikiu!“

Ir tamsioj naktį, prie baltai padengto stalo, palinko dešimt jaunų, kupinų meilės vienas kitam ir Tėvynei, galvų. Tylus šnabždesys, slapyvardžių minėjimas, laikraštėlių, vietojų pavadinimai, retkarčiais tylus, prislopintas juokas. Kovojujų veidai degė, jie buvo linksmi, bet įprastas atidumas ir nerimas šį vakarą juos kažkaip daugiau vargino. Kiekvienas šlamesys, kiekvieno tolimo šuns lojimo balsas juos jaudino, vertė be perstojo būdėti.

* * *
Iš tamsos išnirė dvi nelygios, juodos figūros. Vytautas jas tuoj pažino. Tai buvo Dalia ir... tėvas... „Kuo, kuo jis ateina, kuo jis nori?“ — tačiau pabėgti, nepasimatyti su juo, ne

12 1953.06.20.

LAISVĖS BALSAS

Nr 6(161)

vo negalima, nes bendro kraujo ryšiai, taip brangus vardai „tėve“, „sūnau“ juos jungė dar į vieną šeimos vienetą. Jis išėjo jų pasitikti. Prislopintas „Dalia“ ir jau pilkų akių mergaitė, nežinodama ką daryti, spaudėsi prie brolio šoviniais nusagstytos kietos krūtinės, šnibždėjo kažką meilaus, reikšmingo. Tėvas pratarė tik „Vytuk“, po to įvyko trumpas, šaltas pasibučiavimas. Tėvo ir sūnaus kalba nesimezgė, tarp jų buvo kažkoks tarpas. Tėvą kankino mintis, kad su sūnum, kurį pats išdavė, matosi paskutinį kartą. Jame kovojo du žmonės. Vienas liepė sakyti viską, išgelbėti tą 10 gyvybių, o kitas -- kuo greičiau vykdyti majoro nurodytą planą. Ir ant rasis nugalėjo... Dabar beliko viena: kaip išėjus iš čia, ką pasakius. Juk Dalia su ašaromis akyse prašys pasilikti, pabūti dar. Čia sprendimą palengvino pats sūnus, kuriam jau buvo suskaitytos gyvenimo valandos. „Aš norėčiau pamatyti motiną“, — pasakė Vytautas. „Gera, aš čia ją pakviesiu. Daliuke, eime pavadinti mamytę, vėl tuoj ateisim“, — ir Saulėnas tempė Dalią, nežinodamas visų jos prašymų pasilikti pas Vytautą.

Saulėnas, skęsdamas mintyse, jau matė netoli nuo čia, grioviuose, begulinčius enkavedistus, tarsi girdėjo jų šlykščius keiksmus. Čia jo mintis nutraukė pabudusi sąžinė. Iš kažkur išsiveržė paskutinis, meile dvelkias „sūnau“, jo senos, kietos rankos priglaudė jį prie savęs, paskutinis karštas pabučiavimas.

„Ech tėve, tau viską galima atleisti!“ — šuktelėjo iš paskos Vytautas.

Prie kello, grioviuose, gulėjo enkavedistai. Kraujo ištroskę, verždamies į mirties šokį, jie buvo įsitikinę savo pergale ir spaudė automatus, keikdami ilgai neateinantį Saulėną. Aplink kvėpėjo beržai, žemėn nuleidusi rasos kupiną žiedą sapnavo pavėlavusi pražysti žibuoklė. Enkavedistai ne jautė gegužio grožio, negirdėjo pabudusios žemės alsavimo — jie troško kraujo.

„Greičiau! Jų dešimt, įskaitant ir ryšininkę“, — pàragino enkavedistus priėjęs Saulėnas.

Partizanai netoliese pastebėjo vieną, antrą figūrą, bet Vytauto užtikrinanti, kad tai ateina jo tėvai, ramiai tęsė pradėtą pokalbį. „Mamytė brangioji“, — tyliai prašneko išėjęs pasitikti Vytautas. Ir staiga, tartum jį motulė būtų priglandusi, sieloje pasidarė lengva, gera, kažkokia šiluma perėjo kūną ir jis perpuolė. Kieme dūko mirtis. Tačiau šį kar

ta jai užteko vieno Vytauto gyvybės. Partizanai gerai žino jo apylinkes ir, atsakydami taiklia ugnimi, viliojo enkavedistus į tankų mišką. Visas įsiutęs enkavedistų būrys išsiskirstė besivydamas partizanus.

Rima išpuolė iš kambario ir užkliuvo už lavono. Jai pasidarė baisu ir kažkokios jėgos verčiama suklupo ties juo. Kečios sekundės ir ji pažino tą, kuris ją mylėjo, kuris jai pažadėjo parnešti laisvę. Lavonas dar buvo šiltas. Nebesusivaldydama Rima pakėlė Vytauto galvą, norėjo paskutinį kartą pažinrėti į jo akis. Ir jis, lyg norėdamas patenkinti jos norą, sunkiai, lyg plieninius, pakėlė akių vokus, prie pat savęs pamatė tas geras, dideles juodas akis ir... vėl užsimerkė.

Poškėjo šaviai. Ir štai už medelio Rima pamatė rusą. „Atkeršyti, atkeršyti už jį“, — staiga dingtelėjo jai mintis. Ji greitai ištraukė iš Vytauto kišenės pistoletą ir žodžiais „už jį“ palydėjo taiklia, mirtį nešančią kulka į ruso galvą. Kas da ryti su Vytautu? Ne, ji, Rima, neatiduos jo rusams nė mirdsio. „Nepalikti Vytauto!“ Rima tvėrė jo šautuvą, du partizanai sužeista Vytautą. Nakties tylą plėšė šaviai. Štai, krito rusas, čia perpuolė partizanas, čia keiksmas, čia dejonė. Viskas maišėsi, pynėsi, beaustant Sekminių rytui.

Šaviai retėjo. Dabar nebereikėjo atsišaudyti, reikėjo tik bėgti. Pasikaitydami partizanai nešė Vytautą. Visiėjo tylo-mis, apžiūrėdami vietas. Pagaliau pavojaus nebebuvo. Pasirinko vietą apsistoti. Vytautas jau buvo miręs. Ir čia, miške, prie eglės, greitai atsirado nedaili, negili duobė. Trumpas, skubus atsisveikinimas. Rimos akys karštligėkai spindėjo. Ji pro dantis iškošė: „Kovą tęsia draugai. Aš, Vytautai, tau parnešiu laisvę ir tada tavo kapą papuošiu alyvom“. Trumpa malda. Duobė susilygina su žemės paviršium. Rūpestingai, kad neliktų jokių žymių, užtaisoma kapui suardyta velėna. Kažkuris iš brolių ant aukštos, jaunos eglaitės išpiovė nedidelį kryželį ir vėl į miško gilumą atkalnės takeliu kopė partizanų būrys.

A U Š R E

BŪK SVEIKAS

Ne kiekvienam poetai sukuria dainų,
 Ne kiekvienam paminklą ant kapų pastatė.
 Aš nesu poetas, skulptorius nesu --
 Tik sveikinu tave ant tavo kapo.

Būk sveikas tu, man nepažįstamas kary,
 Mylėjęs šautuvą, kaip draugą, kaip mergele!
 Būk sveikas tu, smėlėto kalno kaubury
 Paguldęs meilę ir jaunystės galią.

Būk sveikas, "vienišas, apleistas, be maldos,
 Be motinos raudų drėgnon smiltin pakastas.
 Laisvą tautą tau „Amžinatilsį“ giedos,
 Laisva, tautai kapus užsės radastom.

Dėkoju tau, man nepažįstamas kary,
 Tautos vardu už tavo didžią mirtį.
 Būk sveikas! Sveikas būk, smėlėtam kaubury,
 Širdies krauju, Tėvynės žemę girdęs.

PRT. R I M A S

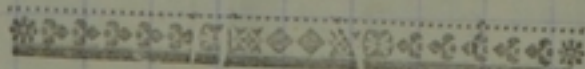
IŠEISIM

Išeisim nykią, "juoda" naktį,
 Po kojomis dulkės smėlis,
 Blyškiai padangėj žvaigždės degti
 Vis nesiliaus ir žemėn kris.

O mes vis eisim, vis keliausim,
 Vakaris veidus išbučiuos.
 Į žygį ir kovas įausim
 Nemarų vardą Lietuvos.

Kunais pridengsim gimtą žemę,
 Anei pėdos neduosim, ne!
 Krauju dirvonai apsisėmę
 Saulėlydžiais žerės liepsna:

O jei užgniauš širdies plakimą
 Mirties įsiutusi banga,
 Tai ne nelaimė, ne likimas --
 Šventa Tėvynei pareiga!

LIETUVIŠKOS dainos naikinimas

Lietuviai, žiloje senovėje įsikūrę gyventi Baltijos pakrašty, per eilę amžių susikūrė savaimingą lietuvišką kultūrą.

Nuostabus tos kultūros paminklai tai — liaudies dainos, šokiai, padavimai, pasakos, luitai, mįslės, priežodžiai, patarlės, raudos ir kt.

Ypač būdinga lietuvių tautinė kultūros rūšis yra liaudies dainos, rodančios aukštą lietuvių kultūrinį lygį, gilią gimtojo krašto meilę, nepapriastą jausmų tyrumą, švelnų tiudėsį ir kartu giedrią nuotaiką.

Šiandien, vertinant mūsų dainas estetikos požiūriu, kyla klausimas, kaip galėjo lietuvis, gyvendamas taip nuošalioje vietoje, atsiskyręs nuo kitų valstybių, sukurti tokių nuostabių ir vertingų meno kūrinių? Atsakymas aiškus — lietuvis turėjo dainų širdį. Jis buvo sielos žmogus, mokėjęs mylėti savo Tėvynę, mokėjęs kovoti ir mirti dėl artimųjų, dėl krašto laisvės. Turtingas vidujinis, herojiškas gyvenimas, amžinos kovos su priešais dėl krašto laisvės pagimdė tautos galiūnus, kurių lūpose tik ir tegalėjo skambėti didinga lietuviška daina.

Kūrė lietuvis visais gyvenimo momentais: kovoje, darbe, svečiuose, vaišėse ir kt. Kūrė ne vienas, bet daugelis. Visi kariniai buvo pagimdyti vieno tėvo — jausmo, vienos motinos — sielos.

Platus lietuvių tautinių dainų turinys, graži plaukianti melodija, įdomi ritmika.

Melodiniu, ritminiu atžvilgiu ir jausmingumu, mūsų tautinės dainos toli pralenkia kitų kraštų dainas.

Plačiai žinomos šios lietuvių tautinių dainų rūšys: rugiapūtės, šienapiūtės, linarūtės, arimo, malimo, verpimo, audimo, gyvulių ganymo dainos, avižapiūtės, grikių rovimos dainos.

Labai populiarios kalendorinės — apeiginės dainos: Advento, Kalėdų, Gavėnios, Velykų, Sekminių, Joninių, Užgavėnių ir kt.

Taip pat gausių lopšinių, piemenų, humoristinių, meilės, vestuvių, vaišių, karo, rekrūtų ir kt. dainų. Labai įdomios sutartinės kaip savo forma, taip ir išpildymu.

Jau vien lietuvių tautinių dainų gausumas ir įvairumas rodo didelį dainos pamėgimą ir populiaramą tautoje, jos ypatingą vietą kultūriname gyvenime.

Lietuvių dainų yra likę net iš akmens amžiaus (mokslininkų manymu).

Mūsų tautinės dainos ypatingai pasižymi savo jautrumu, jausmingumu ir kūrybingumu. Tekstas organiškai susijęs su melodija. Jie vienas kitą papildo ne tik nuotaika, turiniu, bet ir forma.

Nelemtoji unija su lenkais 1569 m., caristinė okupacija, supančiojo lietuvių tautinį savarankiškumą, kas neigiamai atsiliepė lietuvių tautos kultūriniai raidai. Šviesuomenės asimiliacija, šimtmečius trukusios pavergėjų nutautinimo pastangos pažeidė lietuvių tautos gyvybingumą. Įvairios pašalinės srovės pradėjo stelbti lietuvių savaimingą kultūrą. Tik kalba ir daina bei kitomis smulkesnėmis kultūros formomis lietuviškoji dvasia palaikė atsparumą.

Tačiau ir tada lietuvis nenustojo kūręs. Daugybė likusių to laikotarpio dainų rodo, kad lietuvis nelaisvės metais dar labiau prisirišo prie savo dainos, dar labiau panoro ir pamėgo išreikšti ją savo jausmus ir troškimus.

1918 — 20 m.m. — laisvės kovų metais — pasirodo visa eilė naujų lietuvių dainų, apdainuojančių kovas dėl laisvės.

Laisvojoje Lietuvoje (1918 — 1940) buvo pradėtas platus tautinių dainų rinkimo darbas. Iki 1939 metų buvo užrašyta viš 15.000 dainų. Tačiau žymi dalis liko nesurinkta ir neužrašyta.

1940 m. Lietuva vėl pateko į sunkią priespaudą, atsidūrė tamsoje naktįje, pilnoje sielvarto ir nežinios.

Bolševikai, gerai suprasdami tautos kultūros reikšmę jos tautiniam susipratimui, pradėjo žiaurią ir niekšingą kovą prieš lietuvių kultūrą, ypatingai prieš tautines dainas.

Norėdami palaužti tautinį atsparumą, sunaikinti patriotinius jausmus, paversti lietuvi silpnavaliu, bejausmiu veigu, bolševikinės politikos įrankiu, bolševikai nuo pat pirmųjų savo viešpatavimo dienų pradėjo persekioti lietuvišką dainą.

Pirmiausia buvo uždraustos visos patriotinės nepriklausomo gyvenimo dainos, galinčios pakelti lietuvių dvasią.

Visi rinkiniai, gaidos, buvo naikinami, žmonės, dainuojantieji šias dainas, buvo areštuojami, kalinami ir ištreniami. Tačiau jie suprato, kad tokiu keliu sunku kovą laimėti. Lietuvis nebijo nei kalėjimo, nei mirties. Laisvėje gimęs, lietuvis nori laisvės ir gyventi. Lietuvis dainavo ir dainuoja vilkdamas sunkų priespaudos jungą, namuose, samanotoj bakužėj, kalėjime, Sibire, kovodamas žaliuose miškuose.

Lietuviškoji daina netilo. Ji vis plėtėsi, augo, skambėjo drąsiau ir skardžiau, skelbdama visam pasauliui amžiną troškimą būti laisvu, tauriu žmogumi.

258

Bolševikų pastangos šia kryptimi nedavė ypatingų rezultatų. Todėl jie sugalvojo dar klastingesnį ir niekšingesnį kelią.

Bolševikinės vyriausybės įsakymu buvo pradėtas, neva tai, „tarybinių lietuvių liaudies dainų rinkimas“. Įvairūs asmenys, bloges valios ar norų vedami, ar priversti, ėmėsi šio niekšingo darbo... dainų sukūrimo ir perleidimo bolševikinei propagandai kūrybos sąskaiton. Šių dainelių, turinčių išorinį panašumą su tautinėmis lietuvių dainomis, tikslas – pakeisti visas senąsias lietuvių liaudies dainas, išnaikinti lietuvių sieloje ir žiaisi sukurta dvasinį turtą. Įvairiais būdais šiuo metu bolševikams pavyko tokių „liaudies dainelių“ prisitinkti nemažą skaičių. Jų pastangos nuslėpti šių dainų autorius nevaisingos. Autoriai diena iš dienos išaiškinami. Štai keletas faktų:

Dainos „Mes su Stalinu“ autorius yra Mikulskis, šiuo metu gyvenęs laisvajame Vakarų pasaulyje. Kadangi daina jiems visiškai tinkanti, neatsižvelgiant į autorį, ji palaikyta lietuvių liaudies daina.

Dainos „Kolukietiškas ačiū“ muzika yra Vilniaus universiteto choro dėstytojo dirigento Slizio, o autorius – žinomas lietuvių tautos išgama Mieželaitis. „Kviečiam Staliną į svečius“ muzika parašyta J. Švedo. Tekstas A. Poškaičio. Taip pat Švedo parašytos dainos „Paleisk, tėveli, lenkų žūgelį“, „Daina apie bernelį“. Tekstų autoriai – tas pats „garsusis“ Mieželaitis ir Lingys. Jese garbinamas kolchozėnis gyvenin es, šmeižiamas Vakarų pasaulis.

Kitas falsifikacijos variantas – tai lietuvių tautinių dainų tekstų perdirbimas, pritaikant jas bolševikinei agitacijai.

Iš tokių dainų pažymėtinos „Jūs laimingos seserėlės“, kur lietuviška tematika pakeičiama kolukine tematika. Kita to paties varianto daina „Stok ant akmenėlio“ – ta pačia tematika. Visoms šioms machinacijoms vadovauja Švedas.

Neseniai radijo komitete (03.29.) buvo išpildyta pora tariamų liaudies dainų apie Staliną, kurių autorius tulas Šiaulių gyventojas. Jų pavadinimai: „Man nėra žalies brangesnės, kaip Tarybų Sąjunga“ ir „Uždainuokim, broliai, sesės“.

1951–52 m.m. buvo siųstos brigados į Žemaitiją ir kitas Lietuvos vietas užrašinėti tariamas lietuvių tarybines dainas. Dainų rinkimui vadovavo konservatorijos dėstytoja Čiurlionytė. Kadangi nei vienos tarybinės dainos nerasta, tuščiomis nebuvo galima grįžti, todėl ekspedicijos dalyviai, sekdami tautiniais motyvais, parašė keletą dainelių, tuo būdu padarydami reikšmingą

paslaugą bolševikams.

Šie pavyzdžiai rodo, kokiomis klastingomis priemonėmis bolševikai stengiasi išnaikinti lietuvių tautines dainas ir jų vietą pakeisti tariamom tarybinėm dainom.

Tos pastangos yra bergždžios. Lietuvių tauta niekad nenuštos kovojusi dėl savo laisvės, dėl savo kultūros.

Šiandien lietuvis kuria energingai, su užsidegimu, kaip dar niekad istorijoje. Per trumpą 8 m. laikotarpį liaudis sukūrė šimtus dainų, kupinų karštos meilės Tėvynei, ryžtingo šauksmo kovoti dėl laisvės.

Naujųjų lietuvių tautinių dainų tematika nukreipta prieš visą šlykštųjį bolševizmą, prieš žiaurią priespaudą.

Narsus bernelis partizanas kovoja dėl savo krašto laisvės. Su nepaprastu užsidegimu kovoja, su šypsena sutinka ir mirtį, tikėdamas Lietuvos atgimimu.

Toli Sibiro taigose liudi lietuvaite. Sklinda kupina ilgesio, lietuviško romumo melodija. Vargu ar kas nesuvirpės išgirdęs lietuvaite, atskirtos tolimame krašte nuo Tėviškės, skunda.

Sukurta eilė satyrinių dainų, pajuokiančių raudonuosius apaštalus, supuvusią kolchozinę santvarką, vargo ir skurdo nukamuotą ruselį, atnešusį mums „laisvą“ gyvenimą.

Muzikiniu atžvilgiu tos dainos rodo lietuvių dvasios tolesnį tobulėjimą, meninio skonio, estetikos ir etikos jausmų vystymąsi.

Veltui bolševikai bando užgniaužti lietuvių širdies balsą, veltui bando sučiupti jo lopas. Jos netylės. Laisvų laukų artojas per žiaurias kovas, per kulų lietų, per enkavedistų durtuvus savo kraujo kaina išpirks laisvės rytą.

Lietuviška daina niekad nenutils lietuvių širdyje. Joje niekad neprigys skurdi, užguito bolševiko melodija.

Ji skamba pro kalėjimo sienas, per Sibiro taigas, žaliuosė Lietuvos miškuose ir laukuose, keldama į kovą, į naują laisvą gyvenimą.

Ji dar galingiau nuskambės laisvoje Tėvynėje, pasipūšiosioje baltais berželiais, sulinkusiais smūkeliais ir kritusių brolių dėl laisvės kapais.

Š A L T I N I S NĖPRARADOM VILTIES

Nepraradom laisvei vilties, —
Mūsų veidus ryžtas puošia.
Už Tėvynę vargt ir mirti
Mes, kaip vienas, pasiruošę.

Mes iš kerpėtų lašnelių,
 Mes žemaičiai -- kęstutėnai.
 Mūsų kelias — laisvės kelias,
 Mūsų žygiai — laisvės dienai.
 Žino visos laisvos tautos --
 Lietuva nepasiduoda.
 Mūsų kovos galingas sriautas
 Sudaužys apgaule juodą.
 Šlama eglės, gaudžia pušys,
 Kvėpia rūtomis Tėvynė.
 Laukit mūsų, tėvų bakužės, —
 Mes sugrįšim laisvę gynę.

K L E V A S

IŠDAVIKUI

Vyturio dainelė
 Virva sidabru.
 Už tėvų šalelę
 Mirti nebaisu.

Žydi baltos ievos,
 Žydi dyvinai.
 Kas nudažė, Dieve,
 Žemę kruvinai?

Kas krauju palaistė
 Baltas gėleles,
 Juodą juodą skraistę
 Ištiesė mirties?

Ko saulutė verkia,
 Verkia ko dangus?
 ...Pikto keršto tvaiką
 Įvedė žmogus.

Žudo brolis brolį,
 Verkia močios jų.
 Skundžia, jei tik gali
 Gauti pinigų.

Tėvas savo vaiką
 Širdimi ramia,
 Gavęs dvi kapeikas,
 Palydi kulka.

Dieve, jau žinau aš
 Iš kur kraujas šis.
 Tai brolių kraujas,
 Karžygių mirtis.

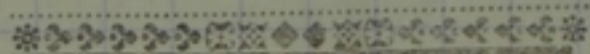
Tai todėl pravirko
 Žemė mūsų krauju,
 Kad lietuvi pirkto
 Sauja pinigų.

Pagalvok, tautietė,
 Broli, pagalvok!
 Ateity kentėti
 Nenorėsi juk?

Susiprask kol laikas,
 Iki nevelu.
 Laisvės būki vaikas,
 Nebeskusk žmonių.

Juk matai, kad kraujo
 Žemė kupina.
 Imk gyvent iš naujo
 Su nauja daina.

Vyturio giesmelė
 Virva sidabru.
 Tik už gimtą šalį
 Mirti nebaisu!

TARPTAUTINĖ APŽVALGA

Visiems puikiai žinoma, kokią propaganda skleidžia sovietai I-isvosiose Vakarų valstybėse. Jie sako, kad Sovietų Sąjungoje žmonės gyvena laimingą ir pasiturintį gyvenimą, kad jie turi žodžio, spaudos ir kitas laisves, kad jie gali pasirinkti tai, kas jiems patinka ir atmesti tai, kas nepatinka.

Tačiau neseniai vykę įvykiai sovietų valdomoje Rytų Vokietijos zonoje parodė, kokios tos komunistinės „laisvės“.

Po Antrojo pasaulinio karo, sumušus fašistinę Vokietiją, rytinė jos dalis atiteko Sov. Sąjungai. Nuo tos dienos R. Vokietijoje, kaip ir visose sovietų pavergtose šalyse, prasidėjo žiauriausio mazo režimas. Buvo nacionalizuojamos įmonės, krautuvės, atimami fabrikai. Kaimuose prasidėjo kolektyvizacija. Gyventojai, nepakeldami teroro, bėgo per sieną V. Vokietijon. Vien 1953 metais jau išbėgo 153.000 žmonių. Kai kuriomis dienomis pabėgimas siekdavo rekordinį skaičių — 2000 asmenų.

Tačiau vieną kartą R. Vokietijos gyventojų kantrybė trūko.

Š.m. birželio mėn. 17 d. prasidėjo streikai R. Berlyno fabrikuose ir įmonėse. Streikavo daugiau kaip 130.000 darbininkų. Buvo draskomi sovietiniai plakatai, lozungai, vėliavos, griauamos komunistinės statulos. Iš pat pradžių R. Vokietijos vyriausybė galvojo darbininkus nuraminti gražiais pažadais. Bet šie, deja, netikėjo ir reikalavo ne vien gyvenimo sąlygų pagerinimo, darbo užmokesčio pakėlimo, bet ir komunistinės valdžios panaikinimo bei Vokietijos suvienijimo.

Kada 50.000 sukilėlių minia pasirodė gatvėse, komunistinė vyriausybė nusigando. Buvo atvežti sovietinės armijos daliniai, kurie geležiniu žiedu apsiautė R. Berlyną, bijodami, kad vakarinės zonos gyventojai nepadėtų rytiečiams. Prieš sukilėlius taip pat buvo pasiųsta reguliari kariuomenė ir tankai, kurie pradėjo šaudyti į beginklius gyventojus. Du asmenys buvo suvažinėti tankų. Daugiau kaip 150 nušautų. Prasidėjo bėgimas į V. Berlyną. Kariuomenei buvo įsakyta šaudyti į bėgančius žmones. Vakarų Berlyno sanitariniai daliniai, norėdami padėti pabėgusiems sužeistiems vokiečiams, sustojo netoli draudžiamos zonos. Sovietinė kariuomenė ėmė šaudyti ir į juos.

Daugiau kaip 500 sužeistų gyventojų perbėgo iš R. Berlyno.

į V. Berlyną. R. Berlyne buvo įvestas karo stovis. Nuo 9 vakaro iki 5 ryto uždrausta gyventojams vaikščioti. Tačiau sukilimas tęsėsi ir toliau. Ėmė degti didieji fabrikai ir įmonės. Komunistinė valdžia, nepasitikėdama liaudies policininkais, juos nuginklavo.

Sukilimo metu gaisras sunaikino stambiausią Loino sintetinio kaučuko įmonę.

Neužteko tačiau sukilimo vien R. Berlyne. Sužinotą, kad neramumai siaučia visoje R. Vokietijoje. Magdeburge sukilėliai buvo užėmę vyriausybės rūmus. Sukilimas įsisiūbavo ir ūkininkų tarpe. Visu sukilėlių lūpose buvo šukis:

— Laisvė ir vienybė Vokietijai!

Nors sukilimas buvo apmalšintas ginkluotos jėgos, tačiau jis vistiek įbaugino komunistinius diktatorius.

R. Vokietijos režimo premjeras Grotevolis prisipažino esąs kaltas dėl per didelio gyventojų suvaržymo ir pareiškė, kad tokiu atveju jis turėtų atsistatydinti.

Bet tai būtų per maža, baigdamas pareiškė Grotevolis, — partija turi atitaisyti klaidas.

Dabartiniu metu R. Vokietijos ūkininkams vėl atiduodamos žemės. Jie nebevaromi į kolchozus. Taip pat gražinami savininkams fabrikai ir įmonės. Net tiems, kurie yra išbėgę į Vakarus ir rytų zonoje palikę savo fabrikus ar kurias kitas įmones, jeigu jie grįš, taip pat bus gražinta nuosavybė. Darbininkams už nedirbtas dienas siūloma užmokėti 90 proc. atlyginimo.

Tačiau R. Vokietijos gyventojai nebetiki komunistiniu režimu. Jie nori nusimesti šį jungą.

Visa tai rodo, kad sovietiniai diktatoriai nesijaučia stipriai sėdį savo lėdėse. Galimas dalykas, kad kokie nors režimo pakitimai įvyks ir kitose komunistų pavergtose šalyse.

Š i a n d i e n v i e n a s s v a r b i a u s i ū klausimų Tolimuosiuose Rytuose, tai — Korėjos klausimas.

Mušiai Korėjoje šiuo metu nesmarkūs, vietinės reikšmės.

Visa pasaulį šiuo metu ypatingai domina paliaubų derybos Korėjoje. Komunistai šių paliaubų metu padarė šiokių tokių nuolaidų ir sutiko su dauguma Jungtinių Tautų pasiūlymų. Buvo manoma, kad paliaubos bus pasirašytos greitai laiku. Tačiau Pietų Korėjos prezidentas Li Syn Manas šias paliaubas pastatė mirties tą ške.

Vos prasidėjus paliaubų deryboms Korėjoje, Li Syn Manas buvo joms priešingas. Abiejų pusių atstovams susitarus, kad belaisvius, nenorinčius grįžti į savo tėvynes, globos penkių valstybių (Indijos, Šveicarijos, Švedijos, Lenkijos ir Čekoslovakijos) atstovai, Li Syn Manas pareiškė neįsileisias šių neutralių valstybių karių į savo teritoriją. Be to, Li Syn Manas pasiuntė laišką Amerikos prezidentui Eizenhaueriui prašydamas, kad jis nesutiktų su Jungtinių Tautų komunistams siūlomais taikos derybų punktais. Prezidentis Eizenhaueris atsakė, kad jis visada pritars Jungtinių Tautų valiai ir planams, nes tie planai, jo manymu, teisingi. Prez. Eizenhaueris savo laiške rūpestingai išdėstė Korėjos prezidentui, kad po Jutinės konferencijos metu bus tariamasi ne tik vien dėl svetimųjų kariuomenių išvedimo iš Korėjos, bet taip pat ir dėl Korėjos suvienijimo.

Paliaubų deryboms einant prie galo, Li Syn Manas sugalvojo naują planą— paleisti belaisvius, nusistačiusius prieš komunistus. Sumanyta -- padaryta. Per vieną naktį iš belaisvių stovyklų buvo paleisti 25 000 asmenų. Toks Li Syn Mano išsišokimas sudarė gana kritišką padėtį. Nepasitenkinęs tuomi skaičiumi, Li Syn Manas sekančiomis dienomis paleido dar daugiau. Iš viso paleistų belaisvių skaičius siekia iki 27.000.

Ryšium su šiuo Korėjos prezidento savavališku pasielgimu, komunistai pradėjo komentuoti, jog, esą, Jungtinės Tautos pačios nenorinčios taikos derybų ir kurstančios prieš juos Pietų Korėjos prezidentą.

Jungtinių Tautų vadovybei paskelbus, kad visi paleisti belaisviai grįžtų į stovyklas ir kad grįžusieji nebus baudžiami, jau grįžo daugiau negu du tūkstančiai.

Į Amerikos prezidento Eizenhauerio užklausimą, kodėl Li Syn Manas šitaip pasielgė, nes jis buvo pasižadėjęs be Jungtinių Tautų atsiklausimo nieko savavališkai neveikti, atsakė, kad jis netikis paliaubų derybų gerais rezultatais.

Asmeniškai aš manau, savo laiške prez. Eizenhaueriui rašė Li Syn Manas, kad komunistų prie paliaubų derybų stalo niekas neprivers kalbėti apie Korėjos suvienijimą. Jei jie to lieka nepriversti kovos lauke.

Dabartiniu metu Korėjon išvyko Ameriks užsienio reikalų ministro pavaduotojas Robersonas. Čia jis turės eilę pasikalbėjimų su P. Korėjos prezidentu. Manoma, kad Li Syn Manas suprast savo klaidą ir nebetrugdys paliaubų derybų sudarymui.

UŽSIENIO ŽINIOS

05. 26. Iš Europos į Tolimuosius Rytus per Šiaurės ašigali atidarytas naujas komercinis oro tiltas. Didelis amerikiečių lėktuvas, vežinas 40 žmonių, per 54 valandas atskrido iš Oslo (Norvegijos sostinė) į Japonijos sostinę Tokio.

05. 27. Komunistinės Kinijos Kvantungo rajone siaučia badas. Neatsižvelgdama į tai, komunistinė Kinijos vyriausybė veža į Sov. Sąjungą ryžius ir kviečius. Mat jai nesvarbu savi piliečiai, o svarbu tai, kad geriau veiktų Kremliaus propagandos mašina.

05. 30. Jugoslavija gavo iš Amerikos „M-47“ gamybos tipo pirmąją tankų siuntą. Šie tankai, aptarnaujami nedidelės grupės karių, yra moderniausi kokie lig šiol buvo pasauly.

05. 30. Amerikos vyriausybė liepė išsinešdinti iš Amerikos Rumunijos pasiuntiniui Z a m b e t i, nes jis buvo susektas besiverčiant šantažu.

05. 30. Amerikoje užbaigti pavasariniai atominės energijos bandymai. Šių bandymų metu pirmą kartą buvo iššauta iš atominės patrankos. Bandymas parodė, kad vienas atominės patrankos sviedinys atstoja dešimt tukstančių tonų dinamito.

06. 01. Jugoslavijos kariuomenėje panaikintos politinių komisarų vietos.

60. 03. Italijos kompartijos viršūnės praneša, kad pastutiniu laiku iš Italijos komunistų partijos išstojo 10.000 narių.

06. 13. Kremliaus vyriausybė atleido iš Ukrainos komunistų partijos centro komiteto pareigų Malnikovą.

Jis apkaltintas per dideliu nutolimu nuo savo tautos reikalų.

Panašių pakeitimų galima laukti ir Lietuvoje, nes Kremliaus vadeivos jau kritikavo Lietuvos diktatorių, apkaltindami tokia pat kalčia, kaip ir Melnikovą.

06. 19. Malajų komunistų partijos pirmąjį ir antrąjį sekretorius iššaudė jų pačių specialioji asmenų saugyba.

06. 20. Amerikos vyriausybė suteikė Jugoslavijai penkiolikos milijonų vertės ekonominę paramą.

KIDAI ZINIOS

Tėvynės išdavikai ir jų darbai

Pastaruoju laiku okupuotoje Lietuvoje ypatingai pasireiškia antilietuviška veikla. Komjaunuoliai ir partiniai, sribai ir visi huliganai bei kišenvagiai, okupanto paraginti arba savu noru, pradėjo naikinti nepriklausomos Lietuvos istorinius paminklus. Tautiečiui, išdavusiam savo Tėvynę, pasidarė viskas baisu, kas tik primena laisvę ir nepriklausomą gyvenimą. Ir štai jis ryžtasi niekšingam darbui: daužo nepriklausomybės paminklus, ardo žuvusių nepriklausomybės kovose karių kapus bei jiems skirtas paminklus, nuplėšia pakelėse ir prie sodybų kryžius, sunaikina Smulkelius, plėšo šventųjų paveikslus, daužo bažnyčių langus, vagia bažnytinį turtą, pajuokia dvasiškius bei dorus, tautiškai nusistačius, lietuvius. Kaip aščiau žinus lietuvių tautos istorinių paminklų naikintojus, skalijinčius bei pataikaujančius okupantui už nugrauztą kaulą, tenka pažymėti mažesnius šuniukus — komjaunuolius. Išsigimėlis kūdikis — komjaunuolis, žinoma, vyresniųjų partiečių raginamas ir pagiriamas, apsigina kirvit, kirka bei laužtuvu eina daužyti paminklų.

Cia pateiksime keletą faktų, liudijančių tautos išgamų, pardavusių sąžinę, darbus.

1952 m. liepos mėn. pradžioje Varnių rajono komjaunuoliai, vadovaujami Cieliaus, Kazio ir Grunaveckio, sunkvežimiu atvažiavo į Palakščio kaimą. Čia jie kirviais ir kirkomis daužė Nepriklausomybės paminklą. Komjaunuoliai, nepajėgdami jo sudaužyti, iškapoję tautos himno žodžius, paliko.

Daugeliui yra tekę matyti jau nuo senų laikų stovinčią akmeninį kryžių prie pat Varnių miestelio, Kaltinėnų — Karklėnų vieškelio sankryžoje. Ne vienas keleivis pro jį praeidamas nuimdavo kepurę ir pagarbiai nulenkdavo galvą. Bet štai 1953 metų kovo mėnesį partinis Ramanauskis, Petras, gyv. Varniuose, po šiuo kryžiumi padėjo dinamitą ir jį susprogdino.

Už susprogdinimą Ramanauskis iš atitinkamų organų gavo penkis šimtus rublių premijos.

1953 metais Velykų šeštadienio vakarą, kada žmonės susirinko į bažnyčią, Varnių vals. Pavandenio bažnytkaimio komjaunuoliai, vadovaujami kol. pirm. Dargio ir apyl. pirm. Škirmanto grėvė Nepriklausomybės paminklą.

(Bus daugiau)